

USNESENÍ

Nejvyšší soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Pavla Pavlíka a soudců JUDr. Pavla Vrchy a JUDr. Bohumila Dvořáka, Ph.D., LL.M., v právní věci žalobkyně [REDAKCE], narozené dne [REDAKCE], bytem v [REDAKCE], zastoupené Mgr. Zuzanou Candigliota, advokátkou se sídlem v Brně, Burešova 6, proti žalované **Oblastní nemocnici Náchod a.s.**, se sídlem v Náchodě, Purkyňova 446, IČO: 260 00 202, o ochranu osobnosti, vedené u Krajského soudu v Hradci Králové pod sp. zn. 16 C 144/2009, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 18. října 2016, č.j. 3 Co 85/2015-396, t a k t o:

- I. Dovolání žalobkyně **se odmítá.**
- II. Žádný z účastníků **nemá právo** na náhradu nákladů dovolacího řízení.

Stručné odůvodnění

(§ 243f odst. 3 o.s.ř.):

Žalobkyně se domáhala proti žalované omluvy a zaplacení náhrady nemajetkové újmy v částce 100.000 Kč v souvislosti s průběhem porodu jejího nezletilého syna Matěje, k němuž došlo dne 16. září 2007 v prostorách žalované a za asistence zaměstnanců žalované. V jednání zaměstnanců žalované spatřovala žalobkyně zásah do svých osobnostních práv, neboť nerespektovali její žádost, aby porod probíhal přirozenou cestou, bez nadbytečných lékařských zásahů. Bez jejího informovaného souhlasu byla provedena epiziotomie (nástřih hráze), žalobkyně nebyla dostatečně poučena o dalších zákrocích zdravotníků a proti její vůli nenechali zaměstnanci žalované dotepat pupečník, novorozeně odnesli a neumožnili matce ihned po porodu blízký kontakt s dítětem.

Krajský soud v Hradci Králové (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 23. ledna 2015, č.j. 16 C 144/2009-340, žalobu ze dne 16.12.2009 zamítl a určil, že žalobkyně je povinna nahradit žalované náklady řízení ve výši 106.365 Kč k rukám právního zástupce žalované.

Soud prvního stupně věc posoudil podle ustanovení zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „obč. zák.“) ve spojení s § 3028 odst. 3 zák. č. 89/2012 Sb., („nový“) občanský zákoník (dále jen „o.z.“). Rozhodl, že žalobě nelze vyhovět, neboť v případě žalobkyně nedošlo k nedovolenému či protiprávnímu zásahu do jejích osobnostních práv. Jak vyplynulo z provedeného dokazování, zaměstnanci žalované dospěli oprávněně k závěru o tísní plodu a o nutnosti porod dítěte pokud možno urychlit. Soud vyšel ze znaleckých posudků a výpovědí zaměstnanců žalované, z nichž bylo zřejmé, že veškeré zákroky, tj. i zákroky provedené bez informovaného souhlasu či proti vůli žalobkyně byly v souladu s ustanovením § 23 odst. 3 zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, neodkladně nezbytné

k záchraně života nebo zdraví dítěte. O náhradě nákladů řízení soud rozhodl podle ustanovení § 142 odst. 1 občanského soudního řádu (dále jen „o.s.ř.“).

Vrchní soud v Praze (dále též „odvolací soud“ nebo „soud druhého stupně“) rozsudek soudu prvního stupně podle ustanovení § 219 o.s.ř. ve výroku I. a III. potvrdil, ve výroku II. o nákladech řízení podle ustanovení § 220 o.s.ř. rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobkyně je povinna nahradit žalované náklady řízení před soudem prvního stupně ve výši 53.182,50 Kč a rozhodl, že žalobkyně je povinna zaplatit žalované na náhradu nákladů odvolacího řízení částku 4.646 Kč.

Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a plně se ztotožnil i s jeho právními závěry. Poukázal na to, že v postupu zdravotnického personálu žalované nelze spatřovat neoprávněný zásah do osobnostních práv žalobkyně, neboť jednání zaměstnanců žalované nebylo v rozporu s tehdy platným zákonem č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu. S ohledem na závěry znaleckého posudku soud druhého stupně dospěl ke shodnému závěru se soudem prvního stupně, že neodkladnost zákroků provedených zaměstnanci žalované vycházela z jejich podezření z ohrožení zdraví novorozence. Při rozhodování o náhradě nákladů řízení soud částečně přihlédl k poměrům žalobkyně, která je na mateřské dovolené, a v souladu s ustanovením § 150 o.s.ř. žalované z části nepřiznal náhradu nákladů řízení, a to z 50%. O nákladech odvolacího řízení rozhodl podle ustanovení § 142 o.s.ř.

Proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dne 10. března 2017 dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 o.s.ř., neboť se domnívá, že dovolacím soudem nebyly dostatečně vyřešeny právní otázky, *zda mohl personál nemocnice jednat proti výslovně vyjádřené vůli rodičí ženy a provést jí zákrok nejen bez informovaného souhlasu, ale i proti její vůli; zda je možné nerespektování odmítnutí zákroku ze strany rodičky odůvodnit zájmem plodu a zda v takové případě musí být dodržen princip přiměřenosti; zda je možné nerespektování odmítnutí zákroku ze strany rodičky odůvodnit nedostatkem času na poučení a získání souhlasu; zda na novorozenci, kterému nebyla diagnostikována žádná patologie vyžadující neodkladné řešení lze provádět invazivní zákroky proti vůli rodičů; zda jsou účelně vynaložené náklady za zastoupení advokátem v případě žalované jakožto veřejné nemocnice disponující právním oddělením a zda lze po žalované požadovat jejich úhradu; zda došlo ke zpracování znaleckého posudku ze správného znaleckého odvětví a ze správné odbornosti; zda v projednávané věci nejde o extrémní rozpor mezi vykonanými skutkovými zjištěními a právními závěry ve smyslu judikatury Ústavního soudu a o porušení práva na spravedlivý proces.* Domnívá se také, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Tato vada spočívá zejména v neprovedení navrhaných důkazů. Žalobkyně vytýká soudu prvního i druhého stupně, že se dostatečně nevypořádaly se znaleckým posudkem znalkyně Michaely Mrowetz a dalšími důkazy, jako např. s odborným vyjádřením MUDr. Martina Dvořáka, s odbornými vyjádřeními zkušených porodních asistentek Štromerové a Vnoučkové, s odbornými doporučeními Světové zdravotnické organizace pro oblast porodnictví, s údaji o nadměrném provádění epiziotomií u žalované, s hodnocením věrohodnosti výpovědi MUDr. Voráčka, s absencí důvodů pro provedení dirupce vaku blan, s neoprávněným znemožněním kladení otázek svědkům a dalšími. Dovolatelka činí spornými závěry znaleckého posudku, z nichž vyšel soud prvního i druhého stupně, stejně jako zjištění, že v době probíhajícího porodu nebylo možné si k prováděným zákrokům vyžádat souhlas žalobkyně alespoň v ústní formě. Dovolatelka poukazuje na skutečnost, že v době porodu nebylo několikrát respektováno její právo na informovaný souhlas (dirupce vaku blan, epiziotomie, stříhání pupeční šňůry, tahání za pupečník) a nelze tvrdit, že ve všech těchto

situacích šlo o záchranu života či zdraví. Je přesvědčena, že zákroky, které byly provedeny na jejím těle bez jejího souhlasu byly nepřiměřené ochraně zdraví a života nenarozeného dítěte a došlo tak k porušení jejích osobnostních práv. V tomto směru poukazuje na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2006, sp. zn. 30 Cdo 425/2005, garantující právo jednotlivce na svobodný souhlas při provádění lékařských výkonů. Dovolatelka má dále za to, že zcela bezdůvodně nebylo respektováno její přání nechat dotepat pupeční šňůru a právě narozené dítě nechat v blízkosti matky. V otázce náhrady nákladů řízení pak dovolatelka nesouhlasí s právním zastoupením žalované advokátem, neboť žalovaná má vlastní právní oddělení a náklady vynaložené za právní služby advokáta tak nelze v souladu s judikaturou Ústavního soudu považovat za účelně vynaložené a po žalobkyni požadovat jejich náhradu. Navrhuje proto, aby Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu i rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

K podanému dovolání se vyjádřila žalovaná, která je považuje za nepřijatelné a navrhuje, aby je Nejvyšší soud z tohoto důvodu odmítl.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) přihlédl k čl. II bodu 2. zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, a vyšel tak ze znění tohoto procesního předpisu účinného od 1. ledna 2014. Poté se Nejvyšší soud zabýval otázkou přípustnosti tohoto dovolání.

Podle ustanovení § 236 odst. 1 o.s.ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o.s.ř.).

Podle ustanovení § 241a odst. 2 o.s.ř. musí být v dovolání vedle obecných náležitostí (§ 42 odst. 4 o.s.ř.) uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu se rozhodnutí napadá, vymezení důvodu dovolání, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (§ 237 až 238a o.s.ř.) a čeho se dovolatel domáhá (dovolací návrh).

Rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodu vymezeného v dovolání (§ 242 odst. 3 věta první o.s.ř.).

Aby mohlo být dovolání v projednávané věci kvalifikováno jako přípustné, muselo by být ve smyslu ustanovení § 237 o.s.ř. ve vztahu k dovoláním napadenému rozhodnutí odvolacího soudu shledáno, že nastala jedna z těchto okolností, tj., že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva,

- při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu (v takovém případě je zapotřebí alespoň stručně uvést, od kterého rozhodnutí, respektive od kterých rozhodnutí se konkrétně měl odvolací soud odchýlit), nebo

- která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena (zde je třeba vymežit, která právní otázka, na níž závisí rozhodnutí odvolacího soudu v rozhodování odvolacího soudu, dosud nebyla vyřešena), nebo

- je dovolacím soudem rozhodována rozdílně (zde je třeba vymezit rozhodnutí dovolacího soudu, která takový rozpor v judikatuře dovolacího soudu mají podle názoru dovolatele zakládat a je tak třeba tyto rozpory odstranit), anebo

- má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak (zde je zapotřebí vymezit příslušnou právní otázku, její dosavadní řešení v rozhodovací praxi dovolacího soudu a alespoň stručně uvést, pro jaké důvody by měla být dovolacím soudem posouzena jinak).

Právní úprava institutu dovolání obecně vychází ze zásady vázanosti dovolacího soudu podaným dovoláním. Dovolací soud je vázán nejen rozsahem dovolacího návrhu, ale i uplatněným dovolacím důvodem. V případech, je-li dovolání přípustné, je soud povinen přihlídnout i k vadám uvedeným v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o.s.ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a to i tehdy, když nebyly uplatněny v dovolání.

Žalobkyně dovozuje přípustnost dovolání z ustanovení § 237 o.s.ř. V první řadě co do přípustnosti dovolání uvádí výčet otázek, které „ještě nebyly vyřešeny dovolacím soudem nebo se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, nebo došlo k porušení základních práv a svobod“. Má-li být dovolání přípustné proto, že dovolacím soudem vyřešená právní otázka má být posouzena jinak, jde o způsobilé vymezení přípustnosti dovolání jen, je-li z dovolání zřejmé, od kterého svého řešení otázky hmotného nebo procesního práva se má (podle mínění dovolatele) dovolací soud odchýlit (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. března 2015, sp. zn. 30 Cdo 4451/2014, nebo ze dne 29. srpna 2013, sp. zn. 29 Cdo 2488/2013, proti němuž podaná ústavní stížnost byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 21. ledna 2014, sp. zn. I. ÚS 3524/13, popř. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. května 2016, sp. zn. 30 Cdo 5559/2015).

Právo na tělesnou integritu fyzické osoby (člověka) je významným dílčím osobnostním právem. Ústavně je toto právo zaručeno každé fyzické osobě od jejího narození až do její smrti. Toto právo tedy lze chápat jako stav, kdy každý člověk má možnost sám o sobě rozhodovat i jednat a kdy jej k určitému omezení v podobě jiného jejího jednání může donucovat pouze zákon.

Ke vzniku občanskoprávních sankcí za nemajetkovou újmu způsobenou zásahem do osobnosti fyzické osoby podle § 13 obč. zák. musí být jako předpoklad odpovědnosti splněna podmínka existence zásahu objektivně způsobilého vyvolat nemajetkovou újmu spočívající buď v porušení, nebo jen ohrožení osobnosti fyzické osoby v její fyzické a morální integritě, tento zásah musí být neoprávněný (protiprávní) a musí zde existovat příčinná souvislost mezi zásahem a neoprávněností (protiprávností) zásahu.

Žalobkyně v dovolání uvádí otázky, o nichž má za to, že dovolacím soudem ještě nebyly vyřešeny nebo se při jejich řešení odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu. Ve skutečnosti však předkládá zejména vlastní skutkové závěry (když nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, že postup žalované byl *lege artis* a že v posuzované věci nedošlo k neoprávněnému zásahu do osobnosti žalobkyně, neboť prvotním zájmem zaměstnanců žalované byla ochrana dosud nenarozeného plodu), na nichž buduje své vlastní od odvolacího soudu odlišné právní posouzení, uplatňuje jiný než přípustný dovolací důvod podle ustanovení § 241a o.s.ř., podle něhož lze dovolání podat pouze z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. K námitkám, kterými zpochybňuje hodnocení důkazů odvolacím soudem, Nejvyšší soud připomíná, že samotné hodnocení důkazů opírající se o zásadu volného hodnocení důkazů

zakotvenou v ustanovení § 132 o.s.ř. nelze úspěšně napadnout žádným dovolacím důvodem. Nejvyšší soud např. ve svém rozhodnutí ze dne 25. září 2013, sp. zn. 29 Cdo 2394/2013, podotkl, že uplatněním způsobilého dovolacího důvodu podle § 241a odst. 1 o.s.ř. není zpochybnění právního posouzení věci, pokud vychází z jiného skutkového stavu, než ze kterého vycházel odvolací soud, a že samotné hodnocení důkazů odvolacím soudem (opírající se o zásadu volného hodnocení důkazů zakotvenou v ustanovení § 132 o.s.ř.) nelze úspěšně napadnout žádným dovolacím důvodem.

Je třeba konstatovat, že rozhodnutí odvolacího soudu s ohledem na konkrétní skutková zjištění ve vztahu k judikatuře dovolacího soudu (mimo jiné i dovolatelkou zmiňovaného rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28.2.2006, sp. zn. 30 Cdo 425/2005, nebo rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28.3.2013, sp. zn. 30 Cdo 593/2013, a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.2.2016, sp. zn. 30 Cdo 3723/2015) obstojí. Soud zkoumal míru (intenzitu) tvrzeného porušení základního práva na ochranu osobnosti žalobkyně a dospěl k závěru, že v projednávané věci jsou dány okolnosti, které neoprávněnost tvrzeného zásahu proti osobnostní sféře žalobkyně vylučují.

Námítka dovolatelky, že náklady řízení žalované nejsou účelně vynaložené, je rovněž nedůvodná. Dovovatelce je nutno přisvědčit, že Nejvyšší soud se účelností vynaložených nákladů řízení ve smyslu § 142 odst. 1 o. s. ř. na podkladě řady nálezů Ústavního soudu zabýval např. v rozhodnutích sp. zn. 30 Cdo 1485/14, 32 Cdo 3418/2011 a 28 Cdo 4297/2011, a to v tom smyslu, že pokud organizační složka státu disponuje dostatečným množstvím odborných zaměstnanců, způsobilých zajišťovat ochranu zájmů České republiky v řízení před soudy, nelze považovat odměnu advokáta za účelně vynaložené náklady, jejichž náhradu by soud mohl uložit protistraně, nejde-li o spor natolik obtížný, specifický či dlouhotrvající, že by k efektivní obraně a k úspěšnému výsledku řízení pro organizační složku státu, a ve svém důsledku i pro Českou republiku, bylo třeba, aby byla zastupována advokátem na základě plné moci, a nikoli příslušným odborným aparátem.

V daném případě však žalovaná není organizační složkou státu, nýbrž subjektem se samostatnou právní subjektivitou. Jedná se o akciovou společnost, jejímž hlavním úkolem je poskytování zdravotnických služeb. Dovolací soud již judikoval, že je-li hlavním úkolem subjektu poskytování zdravotnických služeb a není organizační složkou státu, která disponuje dostatečným množstvím odborných zaměstnanců způsobilých zajišťovat ochranu zájmů České republiky v řízení před soudy, má právo nechat se v řízení zastoupit advokátem, přičemž je vynaložený náklad na odměnu advokáta nákladem účelným (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.1.2014, sp. zn. 25 Cdo 3570/2013, uveřejněné v Souboru rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod č. C 13646). Má-li takový subjekt zřízen právní odbor, neznamená to automaticky, že disponuje dostatečným materiálním a personálním zázemím, které by umožňovalo erudovaným způsobem vystupovat v tak specifických a náročných sporech, jakým je spor o ochranu osobnosti z důvodu nerespektování práva na informovaný souhlas. Odvolací soud tak i tuto právní otázku posoudil v souladu s ustálenou rozhodovací praxí dovolacího soudu.

Odkaz dovolatelky na nález Ústavního soudu ze dne 15.12.2011, sp. zn. I. ÚS 195/11, není v této souvislosti přílehlavý, neboť nálezem řešený případ je v mnoha ohledech odlišný od projednávané věci. Hlavním důvodem zrušení rozhodnutí obecných soudů citovaným nálezem byla okolnost, že se jednalo o spor o bagatelní částku (regulační poplatek), tedy nijak složitý ani skutkově ani právně, náhrada nákladů řízení téměř 10x převýšila žalovanou částku a celý spor vznikl zejména v důsledku necitlivého a nevstřícného přístupu žalující nemocnice, jež mohla vhodnou komunikací se stěžovatelem (žalovaným) odstranit oboustranné

nedorozumění účastníků sporu o existenci či neexistenci stěžovatelovy hmotné nouze v době jeho hospitalizace, o což se ostatně ani nepokusila.

Podle § 242 odst. 3 o.s.ř. druhé věty, dovolací soud přihlíží k vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, jen je-li dovolání přípustné. Tak tomu ovšem v nyní posuzované věci není.

Je tak zřejmé, že dovolání žalobkyně nenaplnuje předpoklady stanovené pro ně procesním předpisem. Nejvyšší soud proto předmětné dovolání, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o.s.ř.), odmítl podle ustanovení § 243c odst. 1 věta první o.s.ř.

U výroku o náhradě nákladů dovolacího řízení se odkazuje na ustanovení § 243f odst. 3 věta druhá o.s.ř.

P o u č e n í: Proti tomuto usnesení není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 23. 5. 2018

JUDr. Pavel Pavlík v. r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení: Tereza Figurová